

Asia: VN/31603/2024

## **Lausuntopyyntö luonnoksesta yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden strategiaksi 2025-2029**

### **Lausunnonantajan lausunto**

#### **Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

Lausunto luonnoksesta yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden strategiaksi 2025–2029

Yleinen arvio ja Diakin näkökulma

Diakonia-ammattikorkeakoulu kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden strategiaksi 2025–2029. Pidämme strategialuonnosta hyvin valmisteltuna, ajankohtaisena ja yhteiskunnallisesti tärkeänä. Luonnoksen suuntaviivat yhteisötalouden ja yhteiskunnallisten yritysten tukemiseksi sekä niiden potentiaalin valjastamiseksi ovat Diakin näkökulmasta selvästi kannatettavia.

Diak rajaa lausuntonsa erityisesti niihin teemoihin, jotka liittyvät: a) osaamiskehittämiseen ja koulutukseen, b) tutkimukseen, tilastointiin ja tietopohjan vahvistamiseen, c) korkeakoulujen ja EU-rahoituksen rooliin yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yritystoiminnan kehittämisessä ja d) yhteiskunnallisten innovaatioiden ja inklusiivisten työmarkkinaratkaisujen edistämiseen.

Koulutus, yrittäjyyskasvatus ja yhteiskunnalliset innovaatiot (luvut 5.4, 5.6)

Pidämme erittäin myönteisenä, että strategialuonnoksessa tunnistetaan yhteisötalouden ja yhteiskunnallisten yritysten yhteiskunnallisten innovaatioiden merkitys tuottavuuden ja hyvinvoinnin lisäämisessä sekä viitataan koulutuksen ja osaamisen vahvistamisen tarpeeseen. Ehdotamme kuitenkin seuraavia täsmennyksiä:

Lisäys lukuun 5.4 “Yhteiskunnalliset innovaatiot lisäävät tuottavuutta ja hyvinvointia”

Luvun tavoitteisiin olisi perusteltua lisätä erillinen kirjaus yhteiskunnallisten innovaatioiden tuomisesta osaksi koulutussisältöjä: ”Yhteiskunnalliset innovaatiot tuodaan systemaattisesti mukaan koulutussisältöihin toiselta asteelta korkeakoulutukseen. Koulutuksessa vahvistetaan opiskelijoiden valmiuksia tunnistaa ja kehittää ratkaisuja yhteiskunnallisiin ja paikallisiin haasteisiin yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden keinoin.”

Diakin näkemyksen mukaan yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden tulisi näyttäytyä läpileikkaavana, ei vain erillisenä ”erikoisvaihtoehtona” yksittäisillä opintojaksoilla.

Koulutukselle oma alaluku luvun 5.5 alle

Ehdotamme, että koulutukselle ja osaamiskehittämiselle luodaan oma alalukunsa (esimerkiksi luvun 5.5 alle). Tähän alalukuun voitaisiin koota linjaukset siitä, miten: yhteisötalous ja yhteiskunnallinen yrittäjyys integroidaan toisen asteen ja korkeakoulutuksen rakenteisiin, yrittäjyyskasvatuksessa tuodaan näkyviin myös yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden erityispiirteet ja mahdollisuudet, vahvistetaan opettajien ja koulutusorganisaatioiden osaamista yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden teemoissa.

Luvun 5.6 tavoitteen konkretisointi tutkinto-opetuksen osalta

Luvun 5.6 tilannekuvassa todetaan, että suomalaisissa korkeakouluissa ei tällä hetkellä ole yhteisötalouden ja yhteiskunnalliseen yritystoimintaan keskittyviä tutkimusohjelmia tai professuureja ja että tutkinto-opetusta on vähän. Tavoite ”monialaisesta opetuksesta kaikille tutkintoasteille” jää tähän nähden väljäksi. Ehdotamme, että tavoitteisiin lisätään konkreettinen kirjaus: ”Strategiakauden aikana lisätään yhteisötalouteen ja yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen keskittyvää tutkinto-opetusta ja erikoistuneita opintokokonaisuuksia eri koulutusasteilla.”

Yrittäjyyskasvatuksen kirjausten täsmentäminen

Yrittäjyyskasvatuksen huomioiminen strategiassa on tulevaisuuden kannalta erittäin tärkeää. Ehdotamme, että yrittäjyyskasvatusta koskevaa kirjausta täsmennetään siten, että yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden rooli tulee selkeästi esiin: ”Yrittäjyyskasvatuksessa yhteisötalous ja yhteiskunnallinen yrittäjyys esitetään kestäväenä tapana tuottaa ratkaisuja yhteiskunnallisiin ja paikallisiin haasteisiin. Opiskelijoita tuetaan näkemään yritystoiminta välineenä sosiaalisen oikeudenmukaisuuden, osallisuuden ja ekologisen kestävyys edistämiseksi.”

Näin yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden lisäarvo tulee näkyväksi ilman, että muuta yrittäjyyttä asetetaan vastakkain sen kanssa.

Tutkimus, tilastointi ja tietopohja (luku 5.6)

Diak pitää erittäin tärkeänä, että strategialuonnoksessa nostetaan esiin tarve vahvistaa yhteisötalouteen ja yhteiskunnalliseen yritystoimintaan liittyvää tutkimusta, tilastointia ja vaikuttavuuden mittaamista. Lausumme seuraavaa:

Tutkimusohjelmat ja professuurit

Pidämme perusteltuna, että luvun 5.6 tavoitteisiin kirjataan:

- i. yhteisötalouteen ja yhteiskunnalliseen yritystoimintaan keskittyvien tutkimusohjelmien ja professuurien perustamisen edistäminen suomalaisissa korkeakouluissa
- ii. pitkäjänteisten tutkimusohjelmien rahoitusmahdollisuuksien kehittäminen.

Diak korostaa, että vaikuttavuusperusteinen ohjaus (rahoitus, hankinnat, sääntely) tarvitsee taustalleen systemaattista, riippumatonta tutkimustietoa.

Tutkimusrahoituksen hakukelpoisuus

Strategiassa olisi perusteltua tunnistaa, että yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden kentällä toimii paljon säätiöitä ja muita ei-osakeyhtiömuotoisia toimijoita. Näiden toimijoiden rooli yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tuottajina on merkittävä. Ehdotamme, että luvussa 5.6 viitataan tarpeeseen: varmistaa säätiötaustaisten ja muiden ei-osakeyhtiömuotoisten toimijoiden hakukelpoisuus yhteisötaloutta koskeviin tutkimus- ja kehittämisrahoituksiin.

#### Taloustiedon ja tilinpäätösten saatavuus

Diak kannattaa sitä, että strategiaan tuodaan esiin tarve parantaa yhdistysten ja säätiöiden elinkeinotoiminnan taloustietojen saatavuutta tutkimus- ja tilastointitarkoituksiin. Nykyinen tilanne, jossa tilinpäätöstiedot eivät ole yhtä läpinäkyvästi saatavilla kuin osakeyhtiöillä, vaikeuttaa yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yritystoiminnan kokonaiskuvan ja vaikuttavuuden analysointia.

Ehdotamme, että strategiaan kirjataan tavoite kehittää ratkaisut, joilla yhdistysten ja säätiöiden elinkeinotoiminnan keskeiset talousluvut voidaan koota ja hyödyntää tilastollisesti ja tutkimuksellisesti tietosuoja ja hallinnollinen kohtuullisuus huomioiden.

#### EU-rahoitus ja korkeakoulujen rooli (luku 5.5.1)

Pidämme myönteisenä, että luvussa 5.5.1 todetaan Euroopan unionin rahoitusmahdollisuuksien täysimääräisestä hyödyntämisestä ja viitataan InvestEU-rahoitukseen.

Diak ehdottaa, että tähän kohtaan lisätään nimenomainen viittaus monialaiseen yhteistyöhön ja korkeakoulujen rooliin: ”EU-rahoituksen täysimääräinen hyödyntäminen yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yritystoiminnan kehittämisessä perustuu korkeakoulujen, julkisen sektorin, elinkeinoelämän ja kansalaisyhteiskunnan vuorovaikutteiseen yhteistyöhön. Korkeakoulut toimivat TKI-hankkeiden toteuttajina, alueellisen kapasiteetin vahvistajina sekä yhteisötalouden toimijoiden kumppaneina EU-rahoituksen suunnittelussa ja hyödyntämisessä.”

Diak korostaa, että ammattikorkeakouluilla on vahva rooli käytännönläheisten, kokeilevien EU-hankkeiden rakentamisessa yhdessä yhteisötalouden ja yhteiskunnallisten yritysten sekä niitä tukevien toimijoiden kanssa.

#### Sote-ala, henkilöstö ja luvut 5.2–5.2.1

Strategialuonnoksen luku 5.2 tuo esiin sosiaali- ja terveysalan sekä muiden hyvinvointipalvelujen kehittämisen tarpeita. Diak pitää tärkeänä, että sote-alan henkilöstöhaasteet kytketään yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yritystoiminnan mahdollisuuksiin. Ehdotamme kahta täsmennystä:

#### Startup-terminologian korvaaminen luvussa 5.2

Luvussa 5.2 viitataan startup-yrityksiin. Perinteinen startup-toimintalogiikka (maksimaalinen liikevaihdon kasvu ja matalat kiinteät kustannukset) ei kaikilta osin kuvaa strategialuonnoksessa esitettyä yhteisötalouden ja yhteiskunnallisten yritysten ydintarkoitusta. Ehdotamme, että luvussa 5.2 käytetty ”startup-yrityksen” käsite korvataan ilmaisuilla kuten ”voimakkaasti kasvuhakuinen” tai ”kasvuorientoitunut yhteiskunnallinen yritys”. Tämä selkeyttää viestiä ja pitää fokuksen yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yritystoiminnan peruseräillä.

#### Luvun 5.2.1 tilanteen täydentäminen henkilöstön näkökulmalla

Ehdotamme, että sote-alaa koskevaa tilannekuvaa (5.2.1) täydennetään seuraavan tyyppisellä lauseella: "Yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yritystoiminnan periaatteiden mukaan toimivassa sosiaali- ja terveysalan organisaatioissa henkilöstöllä on korostetusti mahdollisuus osallistua yrityksen päätöksentekoon, mikä sitouttaa henkilöstöä, parantaa työhyvinvointia ja lisää alan yritysten pitovoimaa."

Tämä tuo näkyväksi yhteisötalouden ja yhteiskunnallisten yritysten potentiaalin pitkän aikavälin henkilöstöhaasteiden lieventäjänä.

#### Inklusiiviset työmarkkinat ja pysyvät rakenteet

Diak jakaa strategialuonnoksessa ja muissa lausunnoissa esiin nostetun huolen siitä, että markkinaehtoihin malleihin yksin tukeutuvat työmarkkinat jättävät osan työkykyisistä ja -haluisista pysyvästi ulkopuolelle. Yhteisötalous ja yhteiskunnalliset yritykset tarjoaa välineitä luoda pysyväisluonteisia työpaikkoja vammaisille, osatyökykyisille ja muille syrjäytymisvaarassa oleville henkilöille. Ehdotamme, että strategian toimeenpanossa:

- i. tarkennetaan toimenpiteitä inklusiivisten työmarkkinamallien kehittämiseksi, joissa yhteisötalouden ja yhteiskunnallisten yritysten toimijat ovat keskeisessä roolissa,
- ii. vahvistetaan yhteyttä sosiaali- ja terveyspalveluiden, työllisyyspalveluiden ja yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden välillä,
- iii. hyödynnetään kansainvälisiä esimerkkejä niistä Euroopan maista, joissa yhteisötaloudella ja yhteiskunnallisilla yrityksillä on vakiintunut rooli työmarkkinoiden täydentäjänä.

Lisäksi Diak pitää tärkeänä, että yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden kehittämiseen luodaan pysyvät, riittävästi resursoidut rakenteet valtion, alueiden ja kuntien tasolle. Korkeakoulut voivat näissä rakenteissa toimia pitkäjänteisinä osaamisen, koulutuksen ja TKI-yhteistyön kumppaneina.

#### Yhteenvedo

Yhteenvedona Diakonia-ammattikorkeakoulu:

- i. pitää strategialuonnosta tärkeänä ja kannatettavana askeleena yhteisötalouden ja yhteiskunnallisen yrittäjyyden vahvistamiseksi Suomessa,
- ii. korostaa koulutuksen, tutkimuksen, tilastoinnin ja EU-rahoituksen roolia strategian tavoitteiden käytännön toimeenpanossa,
- iii. esittää, että strategiaa täydennetään erityisesti lukujen 5.2, 5.4, 5.5.1 ja 5.6 osalta siten, että:
  - yhteiskunnalliset innovaatiot, yhteisötalous ja yhteiskunnallinen yritystoiminta integroidaan systemaattisesti toisen asteen ja korkeakoulujen koulutussisältöihin,
  - aihepiirin tutkinto-opetusta ja tutkimusohjelmia vahvistetaan,
  - korkeakoulujen rooli EU-rahoituksen hyödyntämisessä ja monitoimijaisessa yhteistyössä tuodaan näkyvästi esiin,

- taloustiedon ja tutkimusrahoituksen saatavuus varmistetaan myös ei-osakeyhtiömuotoisille toimijoille,
- sote-alaa ja henkilöstöhaasteita koskevaa tilannekuvaa täydennetään yhteiskunnallisen yritystoiminnan näkökulmalla.

Diak on valmis jatkossa osallistumaan strategian toimeenpanoon ja sen vaikutusten arviointiin erityisesti koulutuksen, tutkimuksen ja yhteiskunnallisten innovaatioiden kehittämisen näkökulmasta.

Kunnioittavasti, Diakonia-ammattikorkeakoulu (Diak)

Paananen Reija  
Diakonia-ammattikorkeakoulu OY